

Papa Lav ili Leon? *Prilog raspravi široj od jezične*

Ivan Šaško

1. Kada je kardinal protođakon Dominique Mamberti obznanio da je novi papa sebi izabrao („sibi imposuit“) latinsko ime „Leo XIV“, to je ime dobivalo inačice na raznim jezicima kojima se koristi Crkva, ali i drugi ljudi diljem svijeta, kako u svome molitvenom izričaju, tako i u svakodnevnome ophođenju.

Za uporabu imena u hrvatskome jeziku, primjećujući i poštujući različitost kada se radi o papama s latinskim imenom 'Leo', bilo je potrebno odlučiti se za neku od postojećih inačica koje se temeljno svode na dvije: *Leon* ili *Lav*.

Prije sadašnjega pape, zadnji u nizu bio je papa Lav/Leon XIII., iz vremena u kojemu je – u ozračju sveopće Crkve, ali i mjesnih Crkava – latinski jezik snažno prožimao cjelokupnu crkvenu komunikaciju.

Za povijest sveopće Crkve, ali i za povijest hrvatskih vjernika i naroda neki su pape s imenom 'Leo' posebno važni. Ovdje ih navodimo, stavivši u zagrade natuknice nekih događaja radi olakšavanja smještanja njihovoga djelovanja u povijesni kontekst: sv. Leon/Lav Veliki (451. Kalcedonski koncil; provale Huna), Leon/Lav III. (800. okrunio Karla Velikoga za cara Svetoga Rimskog Carstva); sv. Leon/Lav IV. (zidinama utvrdio Rim radi obrane od Saracena), sv. Leon/Lav IX. (papa u vrijeme velikoga crkvenog raskola 1054.); Lav X. (u doba pojave protestantizma; Hrvate nazvao „predziđem kršćanstva“; napisao bulu u vezi s euharistijskim čudom u Ludbregu); Leon/Lav XIII. (enciklike: 'Rerum novarum', 'Aeterni Patris').

Namjerno je istaknuta 'dvojnost' imena, jer se ona u hrvatskoj literaturi pojavljuje, čas kao jedna, a čas kao druga inačica. Zanimljivo da ta dvojnost imena nije smetala prije izbora sadašnjega pape, što pokazuje da pojedini događaji izoštavaju pitanja, što može biti poticaj da se svemu pristupa s većom pozornošću, odnosno s manje površnosti.

Pri odlučivanju o tome kojoj inačici dati prednost u službenoj crkvenoj uporabi može se poći s nekoliko polazišta, a prevladavajućim se čini dosadašnja uporaba, pri čemu i za jednu i za drugu inačicu ima mnoštvo primjera, tako da izgleda da se dvojba može razriješiti samo argumentiranim arbitriranjem i odlukom za jedno od imena te da ne postoje dovoljno snažni razlozi za prevagu.

Ipak, potrebno je doći do razloga koji bi mogli prevagnuti i koji su očito prevagnuli u odlukama biskupā *Hrvatske biskupske konferencije* i *Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine* da se prihvatljivijom smatra(la) inačica 'Lav'.

Ovaj prilog koji nema nakanu, a zacijelo ni snagu, zatvoriti raspravu, pisan je nakon što su izneseni određeni argumenti, tvrdnje, dojmovi i osjećaji te se u vremenskome odmaku od desetak dana od izbora Pape, može donekle procijeniti težina naglasaka i tumačenja koja nije svodiva na to da se nekomu nešto više ili manje sviđa.

Prigovori i naznake njihovih nedosljednosti

2. Da bi prilog odisao što većom izravnošću, pokušao sam skupiti prijedloge i prigovore u deset tematskih polazišta, pri čemu svako od njih zahtijeva puno sustavniji pristup. Zbog toga se može govoriti samo o naznakama.

Budući da se najčešće radi o prigovorima na izbor inačice 'Lav' zapravo se radi o nizu koji najprije ističe ono što se ističe kao mogući argument protivan tomu izboru, a zatim se naznačuje u čemu ta protivljenja nisu tako dobro utemeljena kao što se na prvi pogled čini. U 'argumentiranju' se nerijetko nađu odviše kategoričke tvrdnje koje nisu potkrijepljene pokazateljima, a posebno je u bilo kakvoj raspravi problematična uporaba univerzalno-potvrđnih ('uvijek', 'svugdje'), odnosno univerzalno-niječnih ('nikada', 'nigdje') rečenica.

a) Vjerojatno je najsnažniji argument za izbor inačice 'Leon' moguće naći u liturgijskim knjigama na hrvatskome jeziku, bilo u *Rimskome misalu*, bilo u *Časoslovu*, gdje se na dan 10. studenoga, na spomendan Pape Lava/Leona I., nalazi napisano: „Sveti Leon Veliki, papa i crkveni naučitelj“.

Pritom valja napomenuti da posljednjih četrdeset i pet godina nije rađena revizija prijevoda Misala. Upravo je sada u tijeku izrada prijevoda 3. Tipskoga izdanja Rimskoga misala, što nužno uključuje rješavanje i takvih dvojba.

b) Primijećeno je da su imena papa 'pohrvaćena', to jest da se za određeno latinsko ime stavlja hrvatska inačica toga imena (na primjer: Benedikt, Grgur, Pavao, Ivan), ali se ta imena ne 'prevode'.

Međutim, ime 'Lav' postoji, ono živi u uporabi i nije više potrebno 'prevoditi'. Iz dosadašnje uporabe toga imena i glede papa to je sasvim očito. Ime 'Lav' za pape davno je prihvaćeno i to se ne bi smjelo zanemariti.

Tvrdnja da ne prevodimo imena svetaca načelno je točna, ali ima odstupanja. Potvrdu za to možemo naći na primjer u imenu Agneza, odnosno Janja. U himnu Jutarnje spomena te svete molimo: „Djevice Janje rođendan / svi skladnom pjesmom slavimo... I zato Janja krvareć / sad gasi oganj poganski“; u himnu Službe čitanja: „Zanosna dušo, dična sveta Janjo...“ Nešto slično je i s imenom 'Lovro', tako blisko 'lovoru', a manje 'Laurenciju'.

c) Na prethodnu se primjedbnu nadovezuje isticanje da danas ima puno više imena Leon i Leona negoli imena Lav te bi to, piše se, bio „glas naroda“.

Taj 'argument količine' nije naročito uvjerljiv, a bilo bi zanimljivo vidjeti i koji su razlozi za neke novije izbore imena djece. Sigurno je da u drugim slučajevima takvo argumentiranje ne bi bilo gledano blagonaklono.

No, ovdje je puno važnije da ime Lav postoji; ono je dio naše crkvene zbilje, ne samo u imenima papa, nego i u življenju vjere po ljudima koji su duboko ugrađeni u Crkvu u Hrvata. Dovoljno je spomenuti dr. Lava Znidarčića (Split 1918. – Zagreb 2001.), pravnika, istaknutoga kulturalnog djelatnika, hrvatskoga domoljuba, uglednoga katolika laika koji je još kao student, prije Drugoga svjetskog rata, uhićivan i kažnjava, a nakon 1945. zbog svojih kršćanskih, katoličkih uvjerenja od komunističkih vlasti višekratno zatvaran te svjedočki trpio.

d) Stavljani pod nazivnik „pastoralnih razloga“, vjerojatno da bi im se dao snažniji naglasak, neki prigovori ističu da se ti razlozi tiču spomena papina imena u euharistijskim molitvama (pogrješno zvanim „Kanonom mise“) i asocijacijama na lava kao „afričku divlju životinju“, zanemarujući ovdje neke daljnje neobične konstrukcije povezane s odnosom pape i biskupa.

Područje asocijacija i asocijativnosti je nepregledno, ali u ovome slučaju nije potrebno pretjerivati, jer bi se tako nešto moglo prigovoriti i glede nekih drugih papinskih imena, na primjer papā latinskoga imena 'Pius', a hrvatskoga 'Pio'.

e) Postoji prigovor koji polazi od pogrješne tvrdnje da se u pojedinim crkvenim glasilima, kakav je na primjer 'Katolički list', svugdje pojavljuje inačica 'Leon'.

Možda u nekim ozračjima postoji nastojanje očuvanja dosljednosti, ali iz primjera koji su ovdje (među bibliografskim jedinicama) tek šturo navedeni razvidno je da u konkretnome slučaju nije tako i da se u istim izdavačkim kućama susreću različiti primjeri.

f) Zagovaratelji inačice 'Leon' kažu – i točno je – da je ime 'Leon' ustaljeno u hrvatskome jeziku i da ima isti korijen kao i latinsko ime.

Nespornosti ne treba posebno isticati, ali iz te konstatacije proizlazi sljedeće pitanje: Ako se uzima latinsko ime, zbog čega nije uzet nominativ 'Leo', kao što to vidimo u drugim jezicima, nego 'Leon', iz kosih padeža, odnosno iz talijanske ili španjolske inačice. Ne bi li se u tome mogla vidjeti nedosljedna ovisnost ili barem utjecaj?

g) Slijedom rečenoga, oni koji su uspoređivali hrvatski i druge jezike, primijetili su da tzv. veliki jezici uzimaju ime 'Leo', međutim talijanski i španjolski

'prevode' latinsku riječ 'leo' u *leone* i *léon*, što očito produbljuje asocijativnost prema onome što ta riječ znači (i na hrvatskome) – lav.

Ne bi trebalo zanemariti činjenicu da jezici i pripadne jezične kulture imaju svoju nomenklaturu u kojoj većinom za imena papa uzimaju nominativ 'Leo', što može otvoriti široko polje prilagodbe stranih imena vladara, važnih povijesnih osoba ili njihovo prevođenje.

h) Ime 'Lav' problematizira se i zbog pitanja kako bi glasila ženska inačica toga imena.

I taj prigovor zanemaruje tako jasnu činjenicu da postoji ime 'Lav' i da postojanje ili nepostojanje njegova korelata u ženskome rodu ne bi moglo biti istinskom zaprjekom za izbor imena 'Lav'. Uostalom, ne treba se pobliže baviti onomastikom i antroponomastikom da bi se pronašlo imena koja nemaju takve oblike (na primjer: ne postoji ženski oblik muškoga Rok/Roko, kao ni muški oblik ženskoga imena Klara).

i) Kaže se da se imenom 'Leon', a ne 'Lav' „izravnije ukazuje na univerzalnu dimenziju Katoličke crkve“. Ta je tvrdnja već po sebi neobična jer se, vjerojatno, zvučnost i prepoznatljivost imena dovodi u pretjeranu povezanost sa zbiljom univerzalnosti Crkve, a dodatna prenapregnutost vidljiva je u primjerima u kojima neka imena papa na hrvatskome po zvučnosti odudaraju od latinskoga više nego li 'Lav' od 'Leo', pa bi se moglo zaključiti da je u njima manje univerzalnosti Crkve.

j) Slično tomu, dužnost je spomenuti i prigovor da se za ime 'Lav' odlučilo po nečijemu izvancrkvenom „diktatu“.

Ne izgleda nimalo mudro, bez iznesenih stvarnih uporišta, taj prigovor uzeti previše ozbiljno. Dobronamjerni ljudi lako će se složiti s načelnim stavom da je poželjno saslušati svakoga, bez obzira odakle dolazilo mišljenje kojemu je stalo do istine i boljih rješenja. Tako je i glede ovoga pitanja svaki doprinos dobrodošao.

Na kraju ovoga niza neka bude rečeno da je za bilo koju raspravu važno imati što točnija polazišta, da premise budu ispravne, kako bi zaključci mogli biti utemeljeni.

Znakoviti primjeri dosadašnje uporabe imenā Leon i Lav

3. Glede dosadašnje uporabe u hrvatskome jeziku, posebice u crkvenome životu, svakako je važno pogledati kako ona izgleda u službenim dokumentima i prema čemu se teži u novijim izdanjima, osobito pazeći na prigovore kako uporaba imena 'Lav' nije ukorijenjena u dosadašnju nomenklaturu.

Navedeni primjeri u nastavku teksta svakako traže dublje razmatranje koje uključuje i senzibilitet prevoditelja, a posebno pojedinih lektora. No, ne bi se smjelo zaboraviti da je 'Kršćanskoj sadašnjosti' povjereno najviše priređivanja prijevoda i njihovo objavljivanje.

U iznošenju primjera ne treba bježati od primjetljivih odstupanja i nedosljednosti. Samo uzimajući u obzir sve što je značajno može se doći do jasnoće razloga za razlučivanja i odlučivanje s pomoću primjene prihvaćenih kriterija.

Tako će netko za potvrdu inačice 'Leon' moći pogled usmjeriti na *Katekizam Katoličke Crkve* (Glas Koncila, Zagreb 2016.) gdje se, na primjer u *Kazalu navoda*, str.: 765, 766, rabi ime 'Leon'.

Jednako tako ljubav prema istini traži da se iznesu i određena odstupanja od snažno prevladavajućega pravila unutar iste izdavačke kuće. Tako se u izdavačkoj kući 'Kršćanska sadašnjost' u *Enciklopedijskome teološkom leksikonu* (Zagreb 2009.), na primjer na str.: 1351, 1355, 1379, umjesto inačice 'Lav', donosi inačica 'Leon'.

No, puno je više primjera korištenja inačice 'Lav'. Pogledajmo neke od njih:

a) Budući da je Drugi vatikanski koncil temeljno polazište za sva važnija crkvena izdanja i događanja u Crkvi te da je prijevod njegovih dokumenata doživio višekratnu reviziju, napominjem da je svakako vrijedno uzeti u obzir:

DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2008.⁷ (dovoljno je vidjeti *Kazalo*, str. 1094, gdje su navedena imena: Lava Velikoga, te Lava: IX., X., XII. i XIII., u sljedećim koncilskim dokumentima: LG, OE, CD, OT, DV, AA, DH, AG, GS)

b) Nadalje, mrežne stranice *Centra za promicanje socijalnoga nauka Crkve* pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji (usp. *Socijalni nauk Crkve – Povijest nauka – dokumenti socijalnog nauka*): „Lav XIII., enciklika *Rerum novarum*, 15. svibnja 1891.)

c) PAPINSKO VIJEĆE 'IUSTITIA ET PAX', *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2006. (usp. naznake stranica u: *Kazalo stvari*, *Papinski dokumenti*, Lav XIII., str. 426)

d) MARIJAN VALKOVIĆ (ur.), *Sto godina katoličkoga socijalnog nauka*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1991. (str. VIII.-XII., str. 1 i dr.)

U toj knjizi, u *Dodatku* je prikupljena i predstavljena *Bibliografija od 1891. do danas* (1991.). U njoj se već u naslovima može naći uporaba imena Lav XIII. iz raznih razdoblja. Tako, na primjer, u *Katoličkome listu* 1930. (str. 239-245) pisac s inicijalima K.B. piše: „Lav XIII. i Pio XI. O odnosu Crkve i države – Kulturni boj“; u *Bogoslovskoj smotri* iz 1971. (str. 247-259) J. Kuničić rabi ime 'Lav XIII.'.

e) Osim toga, evo i nekoliko (udžbeničkih) djela iz crkvene povijesti.

HUBERT JEDIN, *Velika povijest Crkve*, VI/2, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1981. (usp. *passim*, posebice Prvi dio, počevši od: „Uvod: svjetski plan Lava XIII: cilj i metode“, str. 3, sve do 357.)

GUY BEDOUELLE, *Povijest Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2004. (usp.: *Kazalo imena*, str. 277, pape: Lav Veliki, Lav IX., X., XIII., car Lav III.)

FRANJO ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1988./1993.² Pisac u *Kazalu etničkih, osobnih i zemljopisnih imena*, str. 532, ističe pape: Leon (Lav): VI., VII., X., XIII.), dakle s obje inačice, dok u djelu: *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, Zagreb 1991./1996.² rabi samo inačicu 'Lav' (usp. str. 342, 345, 346 i dr.).

f) Nekoliko djela iz različitih razdoblja:

PAVAO SIX – J. FELICINović, *Kršćanski društveni poredak*, Obnovljeni Život. Časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol. 20. No. 7., 1939., str. 415-427.; usp. I. Velike socijalne teze Lava XIII. (1878.-1903.), str. 415.

LAV XIII. - J. J. STROSSMAYER, *O sekti masona* (priredio Ivan Mužić), Matica hrvatska Split, 1999.

DAVORKA TOPIĆ STIPIĆ, *Crkva, mediji, demokracija. Od pape Lava XIII. do pape Franje*, Hrvatska sveučilišna naklada d.o.o., Sveučilište u Mostaru, 2022.

Nadam se da je i ovakav, nesustavno predstavljen niz, dovoljan za osporavanje tvrdnje da ime 'Lav' nije ukorijenjeno u našoj crkvenoj zbilji. Štoviše, ovakvim uvidom smije se zaključiti da je odluka za inačicu 'Lav' itekako opravdana.

Vratiti se na prvoga papu s imenom 'Leo'

4. U raspravi o imenu sadašnjega pape nije zanemarivo da je on četrnaesti papa s imenom 'Leo'. Štoviše, ključno je pitanje zašto je prvi papa ostavio to svoje ime u vremenu kada je latinski bio jako razumljiv i kada je ime 'Leo', sa svim semantičkim poveznica, najviše govorilo baš o 'lavu' (kao životinji)?

Iz toga izvorišta slijedi pitanje: Zašto su neki drugi pape, nakon njega – ako bi to bilo sporno – izabrali baš ime 'Leo'? Ako vjernicima to ime nije smetalo tada, kao ni kasnije tijekom stoljeća, u ozračju snažne latinštine u životu Crkve, zašto bi to ime sa značenjem 'lav' bilo problematično u našem vremenu? Možda se ipak nešto previđa na razini semiotike i semantike; možda smo zaboravili kako su kršćani, katolici, premostili neka pitanja u odnosu na taj i na puno složenije odnose, kakav je na primjer (umjetničko) prikazivanje likova iz poganskih religija i mitologije?

Znamo da i danas neki vjernici imaju poteškoća s neobičnim prisutnostima životinjskih i mitskih prikaza unutar naših crkava i na njihovim pročeljima. Svjesni da se tijekom vremena promijenila osjetljivost i komunikacijska asocijativnost, nužno je upoznati razvoj i načine na koje je Crkva nadišla moguće napetosti, simbolima dala novo, punije značenje snagom otajstva Krista Spasitelja.

Ako to ne učinimo, ako ne upoznamo ne samo izvanjsko znakovlje nego nutarnju preobrazbu smisla, izlažemo se opasnosti nekršćanskoga odnosa prema vlastitoj povijesti Crkve, a zatim i prema sadržajima vjere.

Konkretno gledajući prikaz 'lava' i moguće asocijacije, dovoljno je početi od prikaza evanđelista Marka, zatim, na primjer, predaje i prikaza sv. Jeronima, a onda i izravnije promotriti grbove papa (a pojavak papinskih grbova veže se uz Inocenta III., iz 12./13. st. nadalje) koji su u svome grbu istaknuli baš lik te životinje: Honorije III., Celestin IV., sv. Celestin V., Ivan XXII., Inocent VI., Pavao II., Hadrijan VI., bl. Inocent XI., Pio VIII, Pio IX. Osim njih, unoseći u svoj grb venecijanskoga krilatog lava, lav se nalazi i u grbovima papa: sv. Pio X., sv. Ivan XXIII. i bl. Ivan Pavao I.

Usput budi rečeno da veliki pape, kako što su bili Pavao V. i Grgur XIII. u svojim grbovima imaju prikaz zmaja. Kao studentu mi je bilo zanimljivo na vrhu pročelja s lijeve strane na zgradi 'Papinskoga sveučilišta Gregoriana' (usko vezano uz Družbu Isusovu) promatrati upravo grb pape Grgura XIII. po kome je dano ime Sveučilištu, ali i ime sadašnjemu kalendaru.

Papa Siksto V. i obelisk na Trgu sv. Petra

5. Posebno je pak važno u grbu za hrvatske vjernike i narod znakovitoga pape Siksta V. također vidjeti prikaz lava koji u prednjoj šapi drži trodjelnu rascvjetalu grančicu drveta kruške.

Mnogi će se sjetiti da je upravo Siksto V. dao prenijeti i podići obelisk koji se i danas nalazi na Trgu sv. Petra u Rimu ispred Bazilike sv. Petra i na vrhu kojega se nalazi križ. Pri dnu samoga obeliska nalazi se natpis koji je rimski car Kaligula napisao u čast careva Augusta i Tiberija (tako znakovitih za doba Kristova utjelovljenja).

Međutim, obelisk stoji na ležištu oblikovanom od četiriju skulptura lavova. Dok se na bočnim stranama podnožja obeliska nalazi tekst koji govori o Sikstu V. i podizanju obeliska, na 'prednjoj' strani podnožja (na onoj kojom se gleda prema pročelju Bazilike) na latinskome piše piše: *Ecce Crux Domini – Fugite partes adversae – Vicit Leo de tribu Iuda* (Evo Križa Gospodinova – Bježite protivničke sile (neprijatelji) – Pobijedio je Lav iz plemena Judina), što je ujedno i molitva koju

pučka predaje pripisuje sv. Antunu, svecu iz franjevačkoga reda kojemu je pripadao i papa Siksto V.

Na drugoj strani (gledano od Bazilike) ispisane su poznate riječi na latinskome: *Christus vincit, Christus regnat – Christus imperat – Christus ab omni malo – plebem suam – defendat* (Krist pobjeđuje – Krist kraljuje – Krist od svakoga zla – svoj puk – nek' brani).

U tim se dvjema kratkim molitvama može osjetiti ne samo snaga i ljepota kristološkoga tumačenja Staroga zavjeta nego i odraz svetopisamskih izrijeaka koji su ušli u liturgiju. Upravo su riječi gore navedenih molitvenih zaziva i riječi iz Knjige Otkrivenja (5, 5): „Evo, pobijedi *Lav* iz plemena Judina, Korijen/Izdanak Davidov; on će otvoriti knjigu i sedam pečata njezinih“ prisutne u liturgiji kao responzorij ili kao antifona na blagdan Uzvišenja Svetoga križa.

Važnost simboličkoga govora

U pitanjima o papinskim imenima nužno je prisjetiti se zakonitosti i dinamike (različitih) govora u kojoj postoji puno načina i poveznica između označitelja (*significans*) i značenja (*significatum*). U tome procesu događa se i 'lomljenje' kompaktnosti znaka, što je osobito složeno u slučaju simbola koji proširuje smisao znaka.

Ako netko, opisujući osobnost kralja Davida, kaže 'Judejski lav', smisao se riječi 'lav' proširuje. Slušajući zvuk ili čitajući slova riječi 'lav', čovjek u sebi obrađuje pojam (značenje) dotične životinje, ali cjelina sintagme i kontekst u kojemu je izgovorena istodobno upućuju prema novomu značenju, odnosno prema biblijskoj osobi – Davidu, a zatim općenitije prema 'snazi i 'kraljevanju', do konačnoga kršćanskoga sloja koji u 'lavu' vidi Krista Otkupitelja, njegovu Vazmenu borbu i pobjedu nad grijehom i smrću.

Simbol stvara određenu vrstu polariteta između izvornoga značenja nekoga pojma i jednoga ili više značenja drugoga stupnja. Dinamika polariteta simbola ovisi o činjenici da nismo pred dva različita i odvojiva znaka, nego pred dvije razine značenja koji žive zajedno u istom označitelju ('lav'). Radi se o 'polaritetnoj simbiozi', pri čemu se razine međusobno ne poništavaju, odnosno ne apsorbiraju.

Simbol iznosi na vidjelo novu razinu zbilje, u kojoj se sastavnice ne javljaju kao međusobno izolirane, već su u međusobnome odnosu, i to u *odnosu smislenosti* i na mogućnost udioništva u tome smislu.

Zahvaljujući snazi toga suodnosa, stvari, prirodne pojave i povijesna događanja tako su povezani da tvore ono što nazivamo pojmom 'svijet'. Svijet nije cjelina njihovih dijelova, već smisao njihovih međusobnih odnosa.

Ta istina ne tiče se samo verbalnoga govora, nego osobito simboličkoga govora, što zadire duboko u zbilju sakramentalnosti. Ako zanemarimo tu zbilju, izlažemo se opasnosti da ne razumijemo sakramentalnost te time niti srž našega slavljenja spasenja.

Skraćeni zaključak

Između dviju inačica latinskoga imena 'Leo' u hrvatskome se trebalo odlučiti za jednu: 'Leon' ili 'Lav'. Budući da postoje argumenti i za jedan i za drugi oblik i budući da se u javnosti pojavilo nekoliko osporavanja i negodovanja zbog odluke da se na hrvatskome sadašnjega papu u crkvenoj uporabi zove 'Lav XIV.', u ovome se prilogu nastoji predložiti određene kriterije i vodilje koje opravdavaju donesenu odluku koja ima svoje jasno utemeljenje ne samo u neospornoj širini dosadašnje uporabe imena 'Lav' nego i u dubljjoj razložnosti toga Papina imena.

Rasprava je pobudila i neka nova pitanja, kao što je ono o razlozima odmaka ili čak i bijega od imena 'Lav' koje u svome izvorištu ima izravnu poveznicu upravo s lavom (lat. *leo*), a iz toga s metaforičkim, odnosno simboličkim bogatstvom lavovskih obilježja u nečijoj osobi, zbog čega se i danas često čuje latinska (Plautova) izreka: *Nomen est omen*. Neprepoznavanje te semantičke stratifikacije, koju je Crkva duboko usvojila i od koje živi govor o sakramentalnosti, može odvesti u neželjenom smjeru, s ozbiljnim posljedicama za teologiju i za kršćansku kulturu.

S druge strane, kada se spomene ime pape Lava, osjeća se mirnoća, sigurnost onoga značenja koji je doticao um i srce ljudi koji su se služili latinskim jezikom.

Evo mnogima poznatoga primjera vezanoga uz prvoga papu s tim imenom. *Tomos* koji je papa Lav Veliki napisao carigradskomu biskupu Flavijanu i koji je pročitao na koncilu na Kalcedonskome koncilu prihvaćen je aklamacijom, poklikom: „Petar je tako progovorio po Lavu; tako su učili apostoli; pobožno i istinito učio je Lav.“ („*Petrus per Leonem ita locutus est* (grč. translit. *Petros dia Leontos tauta exephonesen*); *apostoli ita docuerunt; pie et vere Leo docuit.*“) U ušima onih koji su slušali latinski ili grčki, ostao je lav, sa svom širinom neposrednoga i prenesenoga značenja.

S pouzdanjem u Gospodinovu pomoć i blizinu, taj poklik može i danas poslužiti kao naša sigurnost i molitva za budućnost da papa Lav XIV. odvažno iznosi i svjedoči govor ljubavi i zajedništva u vjeri.

*Zagreb, Peta vazmena nedjelja, 18. svibnja 2025.
Početak petrovske službe rimskoga biskupa Lava XIV.*